

Teatrul ODEON
Calea Victoriei 40 – 42, București
www.teatrul-odeon.ro

LEXICONUL AMAR

de Sebastian-Vlad Popa și Laur Cavachi
după Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte de Petre Ispirescu

un spectacol de Silviu Purcărete

Scenografia Dragoș Buhagiar Muzica originală Vasile Șirli

Ioan Băftăș

Niko Becker

Claudiu Bleonț

Mădălina Cioba

Diana Gheorghian

Sabrina Iașchevici

Ion Kivu

Ruxandra Maniu

Ionel Mihaliescu

Ioana Mărcu

Crina Mureșan

Paula Niculiță

Relu Postelungi

Anda Saltețchi

Eduard Trifa

Virginia Rogin

Silviu Vălcu

Antoaneta Zaharia

LEXICONUL AMAR

de Sebastian-Vlad POPA și Laur CAVACHI
după *Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte* de Petre Ispirescu

Distribuția (în ordinea apariției)

Unchiașul – CLAUDIU BLEONȚ

Împăratul tânăr – SILVIAN VÂLCU

Împărăteasa – RUXANDRA MANIU

Făt-Frumos – NIKO BECKER

Absolventul Eduard/ Calul – EDUARD TRIFA

Zorilă – DIANA GHEORGHIAN

Împăratul bătrân/ Făt-Frumos – IONEL MIHĂILESCU

Von Locknow – IOAN BATINAȘ

Christoph – ION KIVU

Gheonoaia – VIRGINIA ROGIN

Scorpiile – MĂDĂLINA CIOTEA, SABRINA IAȘCHEVICI,

ANDA SALTELECHI, ANTOANETA ZAHARIA

Zânele – IOANA MĂRCOIU, CRINA MUREȘAN, PAULA NICULIȚĂ

Bucătarul – RELU POALELUNGI

Regia: SILVIU PURCĂRETE

Scenografia: DRAGOȘ BUHAGIAR

Muzica originală: VASILE ȘIRLI

Editor Cristina Tudor

Grafica Banga Szilárd

Fotografii Mihaela Marin

Regizori scenă: Dan Iosif, Alexandru Medveghi, Sufleur: Veronica Gherasim,

Lumini: Ștefan Ioșca, Sunet: Cosmin Bălașa, Ovidiu Gușatu,

Șef mașinist: Dan Cristian Nicolae, Cabiniere: Miu Constanța, Mariana Petrache,

Nicoleta Ristea, Georgeta Neagu, Machiaj: Mariana Călin, Maria Stănescu,

Recuzită: Dumitru Neagu, Cristian Dunăreanu, Adrian Vasile, Mihai Mitran,

Croitorie femei: Clara Clinci, Croitorie bărbați: Sorin Afloroaie

Durata: 2 h (fără pauză)

Cristina Tudor: *Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte este considerat unul dintre cele mai originale basme populare, iar **Lexiconul amar**, inspirat din această narațiune reprezintă debutul dumneavoastră în dramaturgie. Ce v-a atras în mod special la această poveste?*

Sebastian Vlad-Popa: M-a atras prin spieretură. Cu adevărat nu m-a atras niciodată până în momentul în care acest basm mi s-a înfățișat ca o dificultate literară și l-am citit, în fine, riguros, deindată ce Silviu Purcărete ne-a sugerat, mie și lui Laur Cavachi, să-l dramatizăm. Altfel, amărăciunea obligatorie în care sfârșește călătoria lui Făt-Frumos dinspre un ținut al nemuririi mi se părea trivială. Însă un text nu e doar ce te-ai hotărât să îți se pară. Un text este o pecete pusă pe lume. Dacă vine cineva și-ți spune „citește acum textul”, e bine să-l citești pentru că pecetea s-a pus și trebuie știută. Acum, basmul mă uluiește prin acuitatea ipotezei: omul îmbătrânește și moare pentru că vorbește greșit; pentru că ratează proprietatea numirilor; pentru că spune cuvinte care nu sunt și nu devin ale lui; pentru că aruncă neconținut vorbire mortificată și lasă în dezordine pecețile aces-tea peste lume. Iar vorbirea mortificată e Valea Plângerii și nu mai e logos. De aceea omul îm-bătrânește și moare.

Laur Cavachi: Este o poveste foarte frumoasă despre prietenia dintre doi bărbați. Acest lucru se vede mai puțin, are și de ce, prezente fiind în basm alte câteva teme - haideți să le numim mai serioase, mai grave, mai urgente. Nu-i nimic însă urgent în prietenie. Și tocmai pentru că nu-i urgen-tă, ea devine obligatorie. În lipsa prieteniei, urgențele morții, ale tinereții și bătrâneții, și mai ales ale nemuririi, n-au niciun sens.

C.T.: *În căutarea nemuririi, Făt-Frumos și Calul său vor trece prin câteva încercări dificile. Și dumneavoastră v-ați întovărășit pe tinerete și pe viață precum cei doi eroi și ați pornit la drum. Ce probe ați avut de înfruntat în acest parcurs? De la text, la montarea de pe scena Teatrului Odeon?*

S. V.-P.: Ne-am înfruntat cu problema tărâmului fantastic care trebuia salvat de arbitriul oricărei reprezentări. În prima variantă a dramatizării noastre nici nu se ajungea la „Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte” pentru simplul motiv că acel dincolo de timp nu putea căpăta imagine. L’immagine irrafigurabile. Însă rezolvarea noastră era rațională și searbădă. Totuși inteligentă. Totuși zgârcită. Aș zice că nu era deloc rea. Dar fura spectrului un prilej cinstit de emoție, ghidat fiind și de umbra narativă a basmului. Apoi, întâlnirile de lucru cu Silviu Purcărete au făcut posibil ca tărâmul fantastic să rămână fără imagine și totuși prezent sensibil în spectacol.

E obligatoriu să spun că lucrul împreună cu Silviu Purcărete la acest text a fost pentru mine unul din cele mai importante momente de învățare a mecanismului literar: citire, pragmatica scriiturii, gramatica situațiilor dramatice, gramatica sensului pe scenă, curajul literar, bunul gust literar, sur-priza, ruptura și reatașarea la principii. Pe toate acestea le-am învățat acum, amintindu-mi cum le învățasem văzându-i grandioasele spectacole din anii 90 și 2000. Acum, însă, stând față în față și într-un efort comun.

L. C.: E trivial ce spun, dar aproape că nu există diferențe între textul scris de noi și drumul pe care l-am parcurs scriindu-l. Într-o versiune primară a scenariului, calul se numea Laur. Acesta bea apă cu prietenul lui, și la fel am făcut și eu cu Sebastian cândva, și era bună apa. Ca și în scenariu, ne-a călăuzit și pe noi, tot drumul, un mare unchiș. Ne-am ciocnit de o Gheonoaie bună, de o Scorpie cu trei capete, și de o pădure cu fiare. Singura diferență între scenariul construit de noi și cel al realității în care l-am scris este că în basm Laur, calul, e cel care îl salvează de pericole, îl învață cele mai frumoase lucruri, și îl ajută pe Făt-Frumos să își împlinească destinul. Între mine și Sebastian a fost invers.

C.T.: *Ați fost prezenți la toate repetițiile, de la prima întâlnire cu actorii, până la prima reprezentație cu public. Nu ați lipsit la niciun spectacol. Cum vi s-a părut această experiență?*

S. V.-P.: Îmi închipui că orice scriitor dramatic nu poate decât să sufere teribil când cuvintele scrise de el trec brutal în posesia unor voci, a unor chipuri, a unor acțiuni în scenă care se puteau construi și așa și altfel etc. Știm că, în principiu, textul dramatic nu are decât să se degradeze pe scena de teatru. Aici, la repetițiile lui Silviu Purcărete, mi s-a dat contrariul. A trebuit să sufăr pentru că de-scopeream continuu frumuseți și adevăruri pe care textul nostru nu-mi imaginam că le are și să mă întreb „dar unde am stat ascunși până acum, de ce am lipsit atâta timp din teatru, și eu și Laur Cavachi?” (și de ce o să dispărem la fel cum am apărut?) Totul căpăta, în lectura lui Purcărete, adevăr, lumină, claritate și, mai ales, totul devenea surprinzător. Astfel încât, „experiența” aceasta se reduce, pentru mine, la următorul fapt: Silviu Purcărete ne-a citit textul, iar Silviu Purcărete este cel mai intens cititor din cultura literară românească de azi. Cititor-creator.

L. C.: Am fost prezent mai mereu, dar am făcut tot posibilul să închid de câteva ori ochii sau să ies din sala de repetiții, fiindcă îmi doream, dintr-un capriciu copilăresc, ca la premieră să fiu întrucâtva surprins. Nu-i bine ce am făcut, fiindcă fiecare covrig după care m-am dus în timpul repetițiilor m-a costat cinci minute în care aș fi putut să văd un om care raționează, încontinuu raționează, lucru extrem de rar. Există o diferență între a gândi, a intuit, și a raționa. Despre domnul Purcărete spunem că e un creator de teatru, de imagini, intuiția dumnealui este legendară, dar dincolo de toate aceste evidențe, eu am văzut un creator genial de raționamente. Repet, e rar.

C.T.: „Moartea se află în spatele nostru. Am mai trecut deja prin această stație. La nivelul conștiinței ea s-a petrecut deja”. O frază care se tot rela în spectacol, ce pare a fi cheia de înțelegere a întregului, ca un leit-motiv tainic și misterios. Există o filozofie în spatele acestor vorbe?

S. V.-P: Aș fi vrut să pot scrie și eu cuvintele pe care le-a scris Laur răspunzând la această întrebare. E totul acolo.

L. C.: Inversul logic al acestei propoziții ar fi: nașterea se află în fața noastră. Nu avem o conștiință asupra nașterii noastre, n-am fost prezenți cu adevărat, deci nu putem s-o fixăm. Dacă nu putem s-o fixăm cu conștiința, înseamnă că locul ei în conștiință glisează continuu. Răsucind raționamentul, moartea glisează și ea la nivelul conștiinței, e peste tot, deci în spate.

C.T.: În *Lexiconul amar* apar trimiteri la Vechiul Testament, la Faust-ul lui Goethe, sau la teoriile postumanului. Cum ați reușit să conectați aceste concepte și să le integrați atât de organic și coerent în acest scenariu teatral?

S. V.-P: Integrarea onoră se face pe bază de dezintegrare. Dar numai în aparență. Teoriile postumanului sau ofensiva corectitudinilor contemporane sunt atât de naive în esența lor și de incomplete logic încât ele reînnoadă cu o presupusă gândire paradisiacă și infantilă, capabilă să aducă la un loc, în aceeași odăiță separată de lume, toate jucăriile și simulatoarele de plăcere imaginabile și, mai ales să nu lase să intre acolo, dincolo, spaimile, durerea, suferința, pătimirile, boala și moartea. Dacă acesta e visul comun al paradisurilor dintotdeauna, atunci, da, înseamnă că am făcut conexiunile corecte. În realitate, însă, paradisul e dincoace, cu toate excluderile incluse. O spune, cred, și textul, și spectacolul lui Silviu Purcărete, așa cum toate spectacolele lui o spun.

L. C.: Bănuiala mea e că ceea ce surprinde aici nu este depozitul cultural despre care vorbiți, și pe care l-am accesat pentru a desluși sensul basmului, și nici legăturile pe care le-am făcut între texte, căci nu am fi inventat aceste legături dacă ele nu ar fi fost deja prezente, coerent, în istoria gândirii umaniste. Ceea ce cred eu că surprinde este că un asemenea eveniment literar se petrece, cum spuneți, într-un scenariu teatral. Cuvântul acesta, „teatral”, ar părea că ține de alte sfere. Dacă *Lexiconul amar* se cristaliză ca un roman, poate că n-ar fi trecut drept misterios, criptic, nici măcar erudit. Dar pentru că totul se petrece în spațiul dramaticului, unde oamenii știm că trebuie să vorbească „ca oamenii”, și unde viața trebuie parcursă „firesh”, apare dificultatea de a lua în primire ceva ce trece drept artificial. Poate că mă fac vinovat de manierism, dar sunt cuteierat de gândul că artificialul este preferabil naturalului, inclusiv sau mai ales pe scena teatrului.

Silviu Purcărete, unul dintre cei mai mari creatori de teatru din Europa, cu o carieră prodigioasă, de-a lungul căreia a primit importante premii, a acceptat invitația de a monta la Teatrul Odeon un spectacol în premieră absolută al cărui text i se dedică în exclusivitate: *Lexiconul amar* de Sebastian Vlad Popa și Laur Cavachi.

Complexă dar și foarte complicată, misterioasă și subversivă, duioasă și politică, plină de profunzime dar și veselă, piesa este inspirată de unul din cele mai frumoase texte scrise în limba română: basmul lui Petre Ispirescu – Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte. Nu este vorba despre o dramatizare a acestei narațiuni, ci de un text de sine stătător al cărui sâmbure este extras din sfâșietoarea poveste relatată de Ispirescu. (O poveste populară? O invenție?...)

Silviu Purcărete

„Teatrul se face cu energie. Este energia pe care o putem transmite, mai întâi prin ochi, apoi prin respirație și, mult mai târziu, prin vorbele pe care le spunem, mișcările pe care le facem. Actorii mă fascinează. În momentul în care ei își exercită funcția, suportă un grad de vulnerabilitate incredibilă. Sunt actori uriași, deplin stăpâni pe mijloacele lor, cavaleri ai scenei, care copleșesc pe toată lumea când apar, care creează complexe unor regizori. De fapt, și ei ca și mine, în timpul „mișunii”, ascund senzația de trup gol expus la lume. Dar, fără vulnerabilitate, nu poți crea. Ea se trasează cu delicatețe. Dacă lucrezi cu porțelanuri, îți pui mânuși, îți iei o pensetă, nu vii cu roaba. Dacă umbli cu roaba în atelierul de porțelanuri, nu poți avea mare eficiență.”

Fragment din capitolul *Autoportret* din volumul TNC - PURCĂRETE&BOROGHINĂ. *Pelerinii în Marele Teatru al Lumii* de Ludmila Patlanjoglu

Editura Institutului Cultural Român, 2024

Atunci când pornește lucrul la un spectacol Silviu Purcărete caută în permanență, raportându-se foarte onest la text, la posibilitățile spațiului, foarte atent la ce pot actorii, la transferul de energie dintre el și trupă. El este de foarte mulți ani într-o perioadă în care își epurează uneltele. Pariul să joci pe o scenă goală, să reușești să construiești imagini magice, să le dizolvi și să refaci spațiul gol, e mult mai mare. Acest lucru este foarte aproape de ceea ce cred eu că înseamnă Adevărul pe scenă.

Trupa de actori a Teatrului Odeon este una foarte bună și am descoperit-o când am lucrat împreună cu Silviu Purcărete și Vasile Șirli la un workshop acum câteva luni. S-a întâmplat ceva între Silviu Purcărete și trupă atunci, ceva care l-a convins să facă acest text aici. Această idee s-a dezvoltat văzându-i pe actori și crezând foarte tare în posibilitățile lor.

Dragoș Buhagiar

Dragoș Buhagiar s-a născut pe 19 august 1965, la Brăila. A absolvit Academia de Arte Plastice "Nicolae Grigorescu" București, promoția 1992. Este membru al Uniunii Artiștilor Plastici și președintele Uniunii Teatrale din România. A semnat scenografiile importante atât pentru spectacole de teatru sau filme, cât și pentru spoturi publicitare și evenimente corporatiste. A obținut numeroase premii și distincții. Decorurile sale se constituie în imagini deosebit de spectaculoase, urmărind crearea unor spații de joc care se modifică permanent.

credit foto Sabina Costinel

Cristina Tudor: *Muzica compusă de dumneavoastră în acest spectacol e o îmbinare inspirată între poetic, pictural și ludic. E expresivă, amară (ca în titlu), uneori aventuroasă. Cum ați reușit să traduceți în ritmuri, acest scenariu dramatic?*

Vasile Șirli: Dincolo de partitură este sonoritatea muzicii, timbrul instrumental. Textul sugerează cu loarea sonoră. De data aceasta, pentru o călătorie cu Făt-Frumos, instrumentele de suflat s-au arătat ca o evidență: clarinet, fagot și, mai ales, corni. Aceste instrumente aduc o anumită melodică. Intervențiile Corului, vocile actorilor, se doresc parte firească a discursului dramatic.

Vasile Șirli este compozitor, născut la Variaș – Timiș, trăiește la Paris din 1986.

Educat la Timișoara și la Universitatea Națională de Muzică din București, și-a dedicat creația teatrului, filmului, dansului și cântecului, ceea ce i-a permis să se exprime în stiluri diverse: de la pop, rock și jazz, la muzica contemporană.

A obținut numeroase premii naționale și internaționale: Premiul Uniunii Compozitorilor, Premiile UCIN și GOPO pentru muzică de film, Premiul UNITER, premii pentru cântece la Dresda, Bratislava, Sochi, Tokyo etc.

A fost redactor la Editura Muzicală și Director artistic al Casei de Discuri «Electrecord».

A compus muzici pentru spectacole și filme regizate de Lucian Pintilie, Dan Micu, Mircea Daneliuc, Stere Gulea, Constantin Chelba, Nicu Stan, Titus Muntean, Irina Niculescu, Petrika Ionesco, Gabor Tompa, Matthias Langhoff, Claire Dancoisne, Nona Ciobanu, Radu Nica, Vlad Massaci, Aurel Palade, etc.

A scris muzica la numeroase spectacole realizate de Silviu Purcărete.

În Franța, a compus pentru film, teatru și televiziune și a produs pentru industria muzicii.

Timp de 28 de ani a fost Directorul Muzical al Disneyland Paris, pentru care a compus muzică originală, a produs și a scris aranjamente pentru numeroase spectacole.